List 7. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. februarija 1879.

Obseg: Vzroki, zakaj propadajo kmetije, in nekateri pomočki, kako propadu v okom priti. — Občni zbor družbe kmetijske kranjske 29. januarija. (Dal.) — Gospodarske skušnje. — Nova poraba petroleja. — Slovansko slovstvo. — Letopis Matičin za 1878. leto. — Cerkvene pesmi. — O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje". (Dalje.) — Črtice iz Bosne. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Vzroki, zakaj propadajo kmetije, in nekateri pomočki, kako propadu v okom priti.

Glas iz kmetov.

Jaz živim na kmetih, in imam svojo kmetijo, pridem pa tudi včasih v mesto in berem slovenske časnike. Po takem vem, kaj se po svetu godi, in vidim, da kmetije ne samo pri nas, temveč tudi v drugih deželah propadajo, da je groza. Ker pa je to vprašanje velike važnosti ne za kmetijski stan, temveč tudi za dotično deželo in nazadnje za celo državo, zato naj v mestu slišijo, kaj mislimo na deželi o tem vprašanji. Našteti hočem po svojem prepričanji vzroke kmetijskega propada, pa tudi po svoji pameti nasvetovati pomočke, kako v okom priti vzrokom.

Vzrok 1. V prvi vrsti tlačijo kmetovalca presilni davki in raznotere priklade na davek. Sila davkov izvira iz tega, da se državni stroški čedalje bolj množijo, in ni varčnega gospodarstva pri državni vladi, katera zmirom le dolgove dela. Čem bolj pa rastejo stroški, tem bolj napenja davke in ne misli na njih zmanjšanje.

Pomoček. Gotov in edini pomoček je tukaj, da visoka vlada nastopi pot dobrega gospodarja, kateremu je varčnost (šparanje) na vse strani glavno vodilo.

Prepričan sem, da bi gospodje ministri in ustavoverski poslanci vse drugače šparali, ko bi iz svojih žepov morali denar jemati za poplačanje državnih stroškov. Tako pa mislijo: „e, e, bojo že plačali, če tudi godrnajo".

Vzrok 2. Čedalje veča spačenost in spridenost med ljudstvom viših in nižih stanov, po kateri propadajo rodbine in narodi. Tako se godi tudi pri zanikerno odgojenem in s slabim zgledom podpiranem kmetu. Če tak prevzame gospodarstvo uže zadolženo, pa ima vrh tega še delež odrajtovati, mora, kakor pravijo: „skoz komat lezti", dokler ne pride vse njegovo posestvo na kant. Naj pritisnejo zdaj še vremenske in druge nesreče, postane tak slabo odgojen kmet obupen, malosrčen ali pa lahkomiseln, ter se uda pijači in začne razkosovati posestvo, ali pa pade oderuhom v pest, ki mu nazadnje tudi vrat zavijo. Pri večem delu tacih kmetij, ki so na kant prišle, se vidi to.

Pomoček. Naj bi se na vse mogoče načine skrbelo za zboljšano moralno življenje. Naj bi se kmečko ljudstvo podučevalo v glavnih kmetskih naukih po najcenejši poti, to je, po dobrih potovalnih učiteljih; kmetijske šole so sicer dobre, pa koliko fantov more v tako šolo priti, in koliko celi deželi pomaga peščica takih mladenčev? Prav, prav malo! Naj bi se kmetije ne preobkladale s prevelikimi dotami. Naj bi se kar mogoče hitro naredila postava, katera zabranuje trganje in pokončevanje kantnih posestev. Živa potreba nam je zopet postava zoper odrtijo; če se ta ne upelje, bode oderuhov po 10 potih čedalje več. Naj bi se, kakor v Galiciji, tako tudi pri nas naredlia postava zoper pijančevanje, in se žganjarije (šnopsarije) zeló omejile.

Vzrok 3. Velika nesreča je za kmetije, če po sedanji vojni postavi mora gospodar puško na ramo vzeti in vojak biti, kmetija pa domá ostane brez gospodarja, ki je ob enem tudi delavna moč. Star pregovor je, da „kmetovalec je steber države" in da redí druge stanove v državi; dandanes pa se je pozabilo na to, kar je nekdaj veljalo, kajti gospodar zemljišča mora ob enem, ko mu je treba plug peljati po njivi, prijeti za puško.

Pomoček. Samostojni gospodarji morali bi oprošćeni biti vojaščine, ali le v največi sili naj bi se jemali v armado za voznike. Potem bi tudi ne potrebovali hoditi k vojaškim vajam, pri katerih zapravijo časa in denarja.

Vzrok 4. Da kmetije propadajo, je tudi to krivo, da se sme vsak hlapec ženiti in vsaka dekla možiti. Ta prostost jemlje kmetijam poslov, občinam pa naklada velika bremena, če taki berači zbolijo in si nič prislužiti ne morejo, pa vrh tega še tudi otrok za prerejo občinam na glavo vržejo.

Pomoček. Nazaj naj se seže in to prav hitro do tiste pametne postave, po kateri se nikdo ni smel ženiti, komur županstvo ni dovoljenja dalo.

Vzrok 5. je deloma tudi mala loterija, v katero najrevniši ljudje svoje krajcarje znosijo, pa so vendar pri vseh sanjah bogastva zmirom berači.

Pomoček. Naj se odpravi mala loterija in na njeno mesto naj stopijo grošne hranilnice in pa založnice, pri katerih bi se manjši zneski brez posebnih težav dobili na pósodo.

10 let sedijo uže ustavoverci na Dunaji v državnem zboru, grozno veliko drazega časa so potratili z nepotrebnimi obravnavami, — na nadloge kmetijstva še mislijo ne!

Občni zbor družbe kmetijske kranjske

29. januarija 1879.

(Dalje.)

Pri 3. točki (poročila in predlogi podružnic ali posamesnih udov) predsednik podružnice vipavske in vodja deželne sadje- in vinorejske šole na Slapu gosp. Dolenec na drobno objavlja sadno drevje, trte in vina slapenske šole, ki so v današnjem zboru razstavljena, h koncu dostavlja vabilo, naj po zborovanji gospodje tudi pokusijo vina, da vidijo, kaj se dá z umno trtorejo in umnim kletarstvom tudi pri nas doseči. Poleg tega govornik obrača tudi pozornost na šolski panj in Poničev precednik, katerih smo uže v zadnjem listu omenili. — Gospod predsednik se v imenu družbe zahvaljuje gosp. Dolencu za razstavo šolskih pridelkov, ki kažejo hvale vredne prizadeve in korist tega deželnega učilišča. —

V imenu centralnega odbora poroča potem dr. Jan. Bleiweis zboru, da je sl. deželni odbor družbi razodel željo, naj v današnji zbor prinese razpravo: 1) v katere kraje na Dolenjskem naj bi vodja slapenske sadje- in vinorejske šole — če bode sl. ministerstvo kmetijstva državno subvencijo za potovanje dovolilo — letos se podal s popotnim podučevanjem, in 2) katere predmete naj bi si posebno izbral za to predavanje? Deželni odbor misli, da utegne od več izvedenih strani o vsem tem kaj izvedeti, učitelju ljubo biti. Dr. Bleiweis je o 1. vprašanji zboru poročal, da centralni odbor misli, da bi zadostilo, če bi se izbrali letos 3 kraji, morebiti Novomesto, Št. Rupert in Semič za potovanjske štacije, — predmete predavanja pa naj bi si učenik izbral po svojem presodku tako iz vrste sadjerejskih kakor vinorejskih naukov in kletarstva, vsakako naj bi se v sadjereji ne prezrl poduk, češplje, katerih se na Kranjskem obilo pridela, tako sušiti, da bodo v kupčiji mogle konkurenco delati dobrim suhim češpljam druzih dežel. — O 1. prašanji tega predloga se prične živahna razprava: g. župnik Jerič misli, naj eno potovalno predavanje namesti na Raki bode na Bučki, ker tu se bode lahko zbralo vinorejcev od več straní; drugo predavanje naj pa bode v Krškem ali kje unkraj Krke. Gosp. župnik dr. Sterbenec priporoča ne le Semič, ampak tudi Vinico, kamor bi došli tudi vinorejci sosedne Hrvatske. Gosp. župnik Krčon priporoča Metliko, kjer bivajo dandanes najbolji vinorejci kranjski.

Gosp. Dolenec misli, da bi najbolje bilo, ako bi se za stacije potovalnega podučevanja taki kraji izbrali, kjer ste zemlja in lega vinoreji ugodna, pa vendar slabo vino se prideluje; tudi bi ne bilo, ako bi se preveč krajev odločilo na korist potovalnemu predavanju, ker vsako tako podučevanje, da ima kaj koristi, potrebuje več časa in učenik se mora malo dalje pomuditi povsod; tudi preveč predmetov izbrati za predavanje na enem kraji, bilo bi na kvar dobremu namenu. — Dr. Poklukar stavi po vseh teh debatah predlog: centralni odbor naj deželnemu odboru poroča o vseh krajih, ki so jih ravnokar nasvetovali gospodje, ki dolenjsko stran na drobno poznajo, in še morebiti tudi o druzih, po kaki podružnici nasvetovanih; se ve, da vse potovanje z izbiro krajev je odvisno od državne subvencije, za katero je sl. ministerstvo kmetijstva uže naprošeno. — Ta predlog je bil soglasno sprejet z dostavkom predsednikovim, da pred konečno rešitvijo te zadeve, naj sl. deželni odbor v dogovor stopi s potovalnim učenikom g. Dolencem.

Dr. Bleiweis objavlja potem zboru dva sklepa vipavske podružnice, o katerih želi, naj bi v razpravo prišla danes, prvi predlog zadeva davkovske eksekutorje, drugi pa čebelni davek.

Prvi predlog se glasí: „Nova naredba davkovskih eksekutorjev je kmetijstvu na kvar, naj bi se tedaj družba kmetijska obrnila do c. k. ministerstva z nujno prošnjo, da se ta nova naprava zopet odpravi.“ — Dr. Bleiweis v imenu centralnega odbora priporoča zboru, naj sprejme popolno opravičeni predlog vipavske podružnice ter v podporo tega nasveta iz peticije, ki jo je okrajni Št. Lenartski zastop na Štajarskem nedavno po poslancu Hermanu izročil zbornici poslancev, bere davkarijske eksekutorje zadevajoče vrstice, katere povdarjajo, da so davkarijski eksekutorji „poostren eksekutiven meč“, ki davkoplačevalcem sekucije še dražje dela, kajti eksekutor ne posluje kot državni služabnik, ampak kot uradnik, in kot tacemu se mu morajo pota plačevati. — Poleg tega dodaja dr. Bleiweis, da tudi podružnica Metliška povdarja živo potrebo, da bi se pri iztirjevanji davkov milostljivo ravnalo. — Tudi ta predlog se je po mnogih govornikih živahno razpravljal. Deželni poslanec gosp. Robič ga podpira in nasvetuje, naj bi se sl. vladi reklo, da bi se uvedel zopet stari način pri iztirjevanji davka, namreč ta, da dotični finančni uradi pošiljajo županom izkaze o zaostalih davkih, in ti naj opominjajo ljudi na plačilo. — Gosp. Dekleva toži, da so davkarski iztirjevalci velika nadloga za kmetsko ljudstvo, in da je občna želja, naj se odpravijo. Tudi je iztirjevanje zaostalih davkov pred mesecem septembrom kmetskim davkoplačevalcem jako neprilično; ker niso še pridelkov prodali, nimajo denarja. Zato nasvetuje, naj bi se vlada naprosila, da ne iztirjava davkov prej kot meseca septembra. — Gosp. Dolenec opisuje, kako so davkarski iztirjevalci pravi zavezniki oderuhov, katerim morajo ubogi kmetje, po davkarskih iztirjevalcih neprenehoma preganjani, strašne obresti plačevati. Tako se je dogodilo v Vipavi, da je nek kmet oderuhu za to, da mu je posodil 2 gold., da plača davkarskega iztirjevalca, moral dati vinski sod v vrednosti 8 gold. — Predsednik baron Wurzbach tudi gorko priporoča vladi, naj odpravi davkarske iztirjevalce. On pravi, da naši kmetje radi plačujejo davek, če le morejo, kar najbolj dokazuje to, da ni še prišel državni zaklad nič na škodo. Davkarski iztirjevalec pa napravi nesrečnega kmeta, ki bi rad plačal, še bolj nesrečnega. Predsednik potem razlaga, kako drago je eksekutivno postopanje. Vsaka eksekucija, če je le nekolikokrat dražba prestavljena, veljá do 30 gold., in tako se zgodí, da kmet že dve leti plačuje, in če vpraša: koliko je še na davku dolžan, reče se mu, da je sodniške stroške pač plačal, — davka pa da je dolžan toliko kot prej! Predsednik opozori tudi vlado, naj bi skušala, da bi se eksekucije ceneje vršile.

Pri glasovanji se sprejme predlog za peticijo, da se odpravijo davkarski iztirjevalci, enoglasno.

K predlogu gosp. Dekleve, naj bi se davki iztirjevali še le meseca septembra, stavi gosp. Seitner predlog, naj bi se, ker so odnošaji po deželi različni, vladi prepustilo določiti, kdaj bi se davek iztirjeval. — Dr. Poklukar nasvetuje, naj bi se vlada naprosila, naj po tem, kakor se prodajo pridelki v raznih delih dežele, določi tudi obrok za eksekucijo. — Gosp. Dekleva svoj predlog potem umakne, in sprejme se predlog dr. Poklukarjev. (Da. prih.)

Važna obrtnijska novica.

* *Nova poraba petroleja.* Amerikanec Salisbury je v petroleji našel novo veliko moč. Napravil je nam-

reč iz njega vročino 5000 stopinj, tako da v tej vročini se železo topi o 5 minutah, kar se pri drugem ognju zgodi še le o 2 urah; — steklo se stopi v 2 urah z vročino petroleja, sicer še le o 16 urah. — Ta iznajdba bo neizrečeno veliko spremenila v fužinah, kovačnicah in druzih fabrikah, ki z ognjem delajo.

Gospodarske skušnje.

Kako se po krmi, ki jo prešič dobiva, spreminja dobrota njegovega mesá.

Na več krajih Angleškega so živinorejci delali skušnje, da bi natanko zvedeli, kako dela krma na mesó pitavnih prešičev. Časnik „Prager landw. Wochenblatt" nam o tem poroča sledeče: Prešiči, ki so bili pitani z mlekom in siratko, so dali najbolj okusno mesó, pa so se tudi odebelili v najkrajšem času. Tudi z ječmenom pitani prešiči so dali unim precéj enako meso. Meso z grahom in ovsem pitanih prešičev je bilo okusno, pa nekako bolj vitrasto, njihova slanina (špeh) je bila dobra in jedrnata. Meso samo s turšico pitanih prešičev je premehko in taka je tudi slanina, odebelili pa so se močno. Prešiči samo s krompirjem pitani dali so slabo, neokusno, bolj gobasto meso, ki se zeló ukuha. Meso s frišno rdečo deteljo pitanih prešičev je bilo neokusno in neke posebne rumene barve. Če so se prešiči večidel pitali z lanenimi prešami in pa ječmenovimi otrobi, imeli so rahlo, mastno meso z zopernim okusom. Z bobom ali fižolom pitani prešiči so dali bolj trdo, težko prebavljivo in ne kaj okusno meso. Pitanje z želodom se ne hvali, daje tudi manj okusno meso.

Da sadne peške in koščice hitreje kalijo.

Naj se poišče kraj blizo hiše ali hleva ali kje drugod, kamor podnevi solnce najbolj sije. Tu naj se naredí svečana meseca luknja en čevelj globoka, široka pa po množini nabranih pešká. Ta luknja naj se na pol s konjskim gnojem napolni, čez-nj pa naj se potrese za 1 palec na debelo dobre čiste prsti. Ko je to storjeno bilo, naj se vzamejo peške in s čisto prstjo pomešajo; take pomešane peške se denejo v platneno culo, ki se zaveže, da peške iz nje ne padejo, in cula naj se z roko potlači tako, da peške ne ležijo na debelo v njej. Tako na široko podelana cula pešká se položí v gori popisano luknjo, na-njo se pa za en palec na debelo potrese dobre čiste prsti. O suhem vremenu se mora ta luknja polivati z mlačno vodo. Do 6. tedna začno peške že gotovo kaliti. Ko se to zapazi, naj se cula iz luknje prav rahlo vzame in peške naravnost v drevesnico nesó, kjer se v gredice po $^3/_4$ palca globoke po palcu narazen vsadijo in potem z roko rahlo zagrebejo. Če je vreme suho, je treba sajenke večkrat s postano vodo v škropilnici politi. Kdor je to skusil, se bo kar čudil, kako hitro začnó peške kaliti in skoro vse enako v drevesica zrašati se. Tudi pozneje tako izrejena drevesica veselejše in krepkejše rastejo memo unih, ki so po navadi bila v jeseni v gredice vsejana. — Koščice češpljeve in češnjeve itd. naj se pa že v jeseni meseca novembra tako ravnajo in vidilo se bo, da bodo kakor peške začele spomladi kaliti.

Jezikoslovne stvari.

Kaj smo? in česa hočemo?

(Dalje.)

A pri tem — to je poglavitno — ne pustimo iz misli, pod kako vladavíno (vladno sistemo) se je izvedlo vse to. Zgodilo se je največ pod vladavino slovenski stvari manj ali več neugodno, neprijazno, ki buditeljem narodne svesti ni vedela nikake hvale, ki je slovensko produkcijo v gledišči štela za zlosluten dogodek in izdajanje kmetijskega časnika za izpodkopavanje državnih podslomb.

Mislimo si pa nasproti, da smo leta 1830. o dôbi slovanskega prebujenja po Avstriji krenili na drugo pot, oklenivši se hrvatsko-srbskega jezika, da sta Preširen in Koseski udarila za St. Vrazom, da so se „Novice" in knjige vse tiskale v hrvatsko-srbskem jeziku, — bi li — pri enakih vladnih načelih — mogel vspeh biti onolik, kolikoršen je zdaj, če tudi nas v vsem še ne zadovoljava? Vsakdo mora odgovoriti, da ne bi bil. Pustivši na stran uganjko meni nerazrešno, odkod bi bili vzeli pisateljev veščih hrvatskemu jeziku in poznavajočih slovenske okolnosti in potrebe, dovolj je vzeti na um, da bi hrvatska pesem, hrvatska knjiga, katere Slovenec brez učitelja ne razume po vsem, kje kod ne razume čisto nič, ne bila našla oglasa ali odmeva v njegovem srci, da bi mnogo jačji in drzniji bil odpor z nemškutarske strani, po imenu od birokracije, ki svojo mržnjo do slovanstva rada zakriva službenimi obziri in kateri je uže doslej čistiti slovenščino in hrvatiti jo bilo eno; z eno besedo, da bi nemštvo bilo precvetalo, slovenstvo umiralo.

A drugače bi se bilo moglo iziti, da je vlada sama hotela Slovence in Hrvate zliti v en živelj, da se je v ta smoter nastavila in pognala cela državna mašina, to šola, to urad, to prižnica itd.

Takisto bi res šlo! Nego kar ni bilo, kar še zdaj ni, to nam tukaj ne more biti merodavno.

Slutim, da se utegne komu uže pri sami misli o tem milo storiti, a vsilovati vprašanje: ali bi bilo želeti, da nam se kedaj slovenščina zlije v hrvaščino? Kakor sem uže gori namignil, to vprašanje ni danes na vrsti, torej volim na nj ne odgovoriti; samo toliko stojí, da je hrvatski, recimo — da zamere ne bode — hrvatsko-srbski jezik najlepših eden, razvijajoč se — kakor je najbolj mogoče — prirodnim potem.

Po zdanjem stanji stvarí veleva nam vse še držati se vztrajno poti, po kateri smo do zdaj hodili. Z ene strani dalje neutrudno delati na to, da jezik očistimo peg, ki ga grdijo, in da otrebimo z njega nesnago, katero je tujstvo na-nj naneslo; — z druge strani pa je treba po dobrih vzorih likati jezik, da se prileže, djal bi, tudi gospôskim ustom, — bogatiti in razvijati ga — ne odmikajoč se od drugih Slovanov — bolje in bolje, da ga priljubi tudi omikani svet, vajen vseh tenkosti, odličic ali nuans in finosti drugih jezikov, katerih doslej, žalibog, pogostoma v našem pogreša; ustanoviti za trdno naučne ali znanstvene izraze (terminologijo), a to največ po zgledu naprednejših Slovanov, sosebno Rusov in Hrvatov; z eno besedo, ostvariti in ugladiti jezik, kateri si bode z lepoto svojo, z notranjo svojo vrednostjo in izvrščino osvajal srca. *) (Dal. prih.)

Slovansko slovstvo.

* *Uvodno predavanje što ga je imao na hrvatskom sveučilištu Franje Josipa I. dne 25. listopada god. 1878. učitelj slavenskih jezikâ dr. Fr. J. Celestin.* — U Zagrebu. Tiskarski i litografički zavod C. Albrechta. 1878. Mala 8⁰. 13 str.

Gosp. dr. Celestina imé je vsakemu prijatelju slovenskega slovstva novejše dôbe dobro znano. Svoj prvi „debut", če se ne motimo, je imel ta odlični naš

*) V zadnjem listu na strani 46. v 35. vrsti odzgoraj beri: „lika si narod sam govorico.

*

pisatelj v nekdanji Jurčičevi „Vili“ (l. 1865.), kjer so natisnene ena njegovih povesti in nekatere pesni, a potem se je glasil v „Glasniku“, v „Zvonu“, v „Narodu“ itd. Izdal je tudi leta 1875. obširno nemško pisano delo „Russland seit Aufhebung der Leibeigenschaft“, katero se je z navdušenjem sprejelo v učenjaških krogih, kajti véšči g. pisatelj je proučeval Rusijo v nje srci in je nam narisal natančno sliko nje političnih, socijalnih in literarnih razmér, kakor še nikdo pred njim. Zdaj je g. dr. Celestin učitelj slovanskih jezikov na zagrebškem Franc-Jožefovem vseučilišču, kjer je imel dne 25. novembra 1878. leta svoje uvodno predavanje v hrvatskem jeziku. Tega predavanja tendencija je tudi za nas Slovene v nekaterih točkah jako važna, zato spregovorimo nekolik o nji.

S početka svojega predavanja čestiti naš rojak povdarja važnost staroklasičnih jezikov in slovstev, katera so temelj formalnemu našemu razvoju. „Ali na tem temelju nam je zidati dalje“ — piše g. dr. Celestin — „dopolnovati nam je splošno naobraženje s poznavanjem kulturnega razvoja vseh evropskih narodov. In v tem obziru so često imeli naopačne misli filozofi od Platona in Aristotela do današnjih dní. Osobito mlajši in manji narodi so v nevarnosti, ako si ne umó razširiti króga svojih nazorov, zato je zlasti spoznavanje slovanstva in slovanskih prevažno za nas, če tudi ni rešeno s tem, da bi vsak posameznik se imel učiti vseh slovanskih jezikov, kakor zahtevajo nekateri ognjeviti domoljubi. Posameznikom se je učiti nekaterih slovanskih jezikov, a tako bode kedaj celina národne inteligencije dosegla pogojev, potrebnih za „slavenoznanje“.

Dalje razvija gosp. dr. Celestin slušalcem praktično svojo metodo, po kateri bode predaval slovanske jezike, in omenja tudi nekaterih razlik med njimi. O ruščini, na pr. piše, „da se je razvila na osnovi cerkvenoslovenskih knjig in pod uplivom mestnega govora, posebno velikoruskega jezika, ki se deli na 1) moskovsko narečje, 2) na novgorodsko (na sever od moskovskega), 3) na „rjazansko“ (na jugu) in na vladimirsko (na iztoku) itd. Sploh se more reči, da je ruščina vrlo bogata v oblikah, ako tudi imajo svoj korén v iztočnikih. Potler navaja g. dr. Celestin nekatere prilike iz ruščine in sklepa svojo zanimivo brošuro z opominom na svoj nálog, učiteljsk in domoljuben, pišóč, da smo vsi pozvani, po najboljši kreposti svoji pospeševati napredek in razvoj svojega národa in mile nam domovine“. To je tudi naša misel, in srečno je zagrebško vseučilišče, ker ima takega izvrstnega učenjaka.

Charpentier.

Slovstvene stvari.

Letopis Matičin za 1878. leto,

katerega 3. in 4. snopič se ravno zdaj razpošilja, obsega na 30 pôlah sledeče članke:

Običaji slovanski, spisal prof. Fr. Hubad.

Življeji človeški in njih upliv na organizem človeški; prirodopisno-fiziologične črtice, spisal dr. Janez Bleiweis.

Inocencij III.; zgodovinska podoba, po virih spisal Borin.

Nebeške komedije (Divina commedia) Dante Alighieri-a I. oddelek: „Paklo“, po originalu poslovenil Jovan Koseski.

Staro- in novoslovenske črtice, spisal R. B.

Elen ali Elend; slovanska beseda, spisal J. Navratil.

Tomaž Chrön, pesnik, mecén umeteljnosti in podpornik vednosti; kulturno-zgodovinska študija, spisal pl. P. Radics.

Slovani v Andaluziji; prevél Fr. Hubad.

Zakaj Slovani spoštujejo lipo; po dr. B. Šulekovem spisu posnel Jos. Charpentier.

Oroslaf Caf; spisal Raičev Božidar.

Fómuška in Fímuška; prevèl prof. F. M. Štiftar.

Dvoje imenitnih dolnje-štajerskih mest: a) Starodavno mesto Ptuj; zgodovinska črtica; po Krempljevih spisih J. L. b) Ljutomer; po spisih Mucharjevih, Krempljevih in Hofrichterjevih, sestavil J. L.

Črnogorski in srbski zdravniki samouki; spisal J. Navratil.

Kres v Istri; zapisal J. V. — Pesmica pri Kresu.

Obrazci iz prirode in života na Tatrah; priredil Lavoslav Gorénjec, Podgoričan.

Pisma o Bosni in Hercegovini; spisal J. Navratil.

Bibliografija slovenska od začetka 1877. leta do 1. januarija 1878. leta.

Poročilo o delovanji „Matice Slovenske“ 1878. leta; sestavil Andrej Praprotnik.

Imenik Matičinih udov.

Glasbene stvari.

Cerkvene pesmi.

* *16 cerkvenih pesmi* je zložil P. Hugolin Sattner, znani iskreni Cecilijanec. Mi Slovenci moramo, ako hočemo častno mesto med drugimi narodi zavzeti, v vsem tudi ž njimi napredovati; kar je dobrega, pridržimo radi, kar pa je slabega, nevrednega, nadomestujmo z boljim blagom. Če zaostanemo, gremo nazaj. V muzikalnem oziru imamo gotovo še mnogo delati, da se približamo drugim slovanskim narodom, zato so nam dobro došle mile, lepe pesmice v prav lahkem slogu (stilu)! Zložena so za mešani zbor, pet napevov pa je vzetih iz zbirke „Cecilija“ od Mohra; 6 jih je za sv. maše, 4 so Marijine, 3 k Jezusu, 1 križev pot in 2 Tantum ergo. Dobivajo se pri gosp. skladatelji v Novomestu (v samostanu) ali pri vredništvu „Cerkv. Glasbenika“ (v Alojznici v Ljubljani) po 50 krajc.

Zgodovinske stvari.

O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje“ zvanem.

Piše Fr. Potočnik.

(Dalje.)

III.

Nemčija, koje cesarji so bili navadno ob enem kralji češki in ogerski, Poljska in Rusija, bile so v prvi vrsti poklicane, odrešiti Evropo od turške in tartarske golazni. Druge evropske države so bile deloma premale in odvisne, deloma pa, kakor Francija, Anglija in Španija, preveč oddaljene od vzhoda. Nemčija pa je imela svoje lastne zmešnjave in bóje, zdaj s Francosko, zdaj z Burgundom, zdaj z Italijo, in se je že tačas tako malo, kakor danes, brigala za trpljenje Slovanov na Turškem; potem pa so se začele nesrečne verske vojske, in Nemcem se je bolj važno zdelo, pobijati se med seboj zavoljo kakih verskih prepirov, nego v zvezi z drugimi narodi, osobito z Rusi, vdariti na skupne sovražnike vsega kristijanstva. Čehi sicer so vplivali na svojega kralja, nemškega cesarja. „Naš češki narod — pravi nek rokopis iz leta 1594. — ima s Turki, zakletimi sovražniki kristjanstva, zaradi brambe Ogerske (sic!) že več ko sto let sèm, posebno pa zdaj veliko opraviti, in bo še opraviti imel.“

Českí vojvoda Jenik Mečkovski je delal na to, da bi se združili Čehi, Nemci, Poljaki in Rusi, ter Turke pregnali. Pa razen nekaterih malenkostnih bojev ni bilo nič iz tega. Nemci niso imeli srca za tuje trpljenje.

A najbolj sramotno, kakor še danes, so se že tačas Poljaki obnašali. Nobena slovanska država ni imela tako pripravne lege, da bi postala središče vseh Slovanov, kakor Poljska. Na zapadu naslanjali so se na Poljake polabski in pomorski Slovani, Čehi in Moravci, na iztoku mnogoštevilni Rusi, katere primerja že l. 1150. krakovski škof Matevž z brezštevilnimi zvezdami na nebu — „Ruthenia quasi alter orbis, gens Ruthenica multitudine innumerabili sideribus adaequata" — na jugu zamogla je Poljska s posredovanjem Slovakov Jugoslovanom roko podati. Da se to ni zgodilo, da Poljska ni postala središče Slovanov, tega so Poljaki sami krivi. Uže tačas so imeli tako sovraštvo do Rusov, da ni bila mogoča sprava med tema narodoma. In ker niso ne Poljaki, ne Nemci nič storili, da bi zavrnili prodirajoče Osmane, ostalo je celo to delo Kozakom, o katerih poje narodna pesem: „Slava kozakov ne bo nikdar zginila. Slavili jih bodo kozaki tovariši, vitezi in junaki. Bog okrepčaj krščeni ljud cara ruskega, zaporogske in donske polke in narod na nižavah Dnjepra, na mnogaja leta, do konca svetá."

Da so se Rusi sami bojevali s Turki, prizna tudi poljski zgodovinar B. Paprocki v svoji pesmi „Poljakom" (1575): „Hrabri Rusi boré se sami s Turki, kateri so ljutejši od one hidre, s kojo se je nekdaj boril Herkul. Kakor oroslani branijo Rusi ves krščanski svet, in skoraj vsi so tam Hektorji. Od vas ne dobijo nobene pomoči — — — Slava tega hrabrega naroda se glasi povsodi, in se bo vedno množila, če prav Poljska pogine (sic! leta 1575)."

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Ali je uže prišel čas, da Hohenwart prevzame ministerstvo?

Ustavoverska stranka je s svojim 10letnim gospodstvom Avstrijo tako na kant spravila, da jo iz ogromnih nadlog rešiti more le Hohenwart — mož, čegar talent in enerižjo pripoznavajo najhuji nasprotniki. Ni tedaj čuda, da se zdaj ustavovercem nekaj sanja, da pride Hohenwart zopet na krmilo, in zato rogovilijo po svojih časnikih in žugajo s ponovljeno slogo razdrte zdaj ustavoverske stranke, ako bi Hohenwart zopet postal minister.

Res je, da ustavoverci so se med seboj uže tako silno razprli, da tisti čas ne pride več, ko so tako zadovoljni vkup sedeli in „harmonično" Auerspergovo ministerstvo jim pa muzikant bilo. Al popolno se še niso snedli, zato treba, da pred Hohenwartom pride mož na krmilo, čegar program ni tako odločen, kakor Hohenwartov, — mož, kateremu nobena stranka ni prav dobra, a tudi nobena sovražna, in to je grof Taaffe, ki je v različnih slučajih minister bil. On ima biti napovednik Hohenwartov za tisti čas, ko se na Dunaji prične čisto nov državni zbor.

Kar se tedaj uže zdaj tiče strahú Herbstovcev pred Hohenwartom, je pač prazen, kajti za-nj še ni prišel čas. Tudi še ni bil poklican k cesarju zato, da bi sestavil novo ministerstvo. Kedar pa pride njegov čas, takrat se ne bo vstrašil žuganja ustavovercev, vsaj jih bode po novih volitvah zeló malo ostalo. Gledé prihodnjih volitev za državni zbor se je nadejati uže po raznih znamenjih, da se bodo vršile vse drugače in da ustavoverci ne bodo imeli več tiste izdatne vladne pomoči, kakor so jo imeli do zdaj, če jih prav ne bo vodilo tako ministerstvo, kakoršno bi bilo Hohenwartovo. Tudi grof Taaffe ni iz mesa in krvi decembristov, njegova politika je veliko bliže Hohenwartovi, nego programu tako zvane „ustavoverne" stranke. Če bode o novih volitvah ministerstva predsednik grof Taaffe, pomeni to toliko, da je to ministerstvo namenjeno, pot gladiti Hohenwartovemu ministerstvu.

Grof Taaffe bo s svojim ministerstvom odprl najprej državopravni opoziciji vrata v zbornico poslancev in če — kar se je nadejati — tudi pridejo Čehi, bo večina na desni strani. Po novih volitvah pa Taaffe menda ne bo ostal več na čelu ministerstva, kajti to, kar mu zdaj prednost daje, da mu ni nobena stranka protivna, to ne bode veljalo vprihodnje, vladati pa danes s pomočjo one, jutri s pomočjo druge stranke, to ne gre. Auerspergovo ministerstvo je bilo pogubljeno brž, ko je začelo barantati s strankami. Trgovinska pogodba z Rumunijo je postala prav za prav žebelj za njegovo smrtno trugo, ker od te dobe dalje je rastlo nasprotstvo „ustavovercev" zoper to ministerstvo. Enaka bi se godila grof Taaffejevemu ministerstvu. Danes bi se sprlo s to, jutri z ono stranko, nasledek tega bi bil, da bi uže tretjič pri glasovanji o kakem zeló važnem vprašanji ne imelo večine na svoji strani. Parlamentarno življenje je v Avstriji toliko razvito, da more vladati le odločno strankarska vlada, ki je proti nasprotniku popolnoma brezobzirna. Toraj je glavna politična teža vselej le na levi ali na desni, sredica je le tako bolj zavoljo lepšega v zboru, ker ti gospodje nimajo samostalnega trdnega programa; oni gredó za vsako vlado.

Dvojna prememba je tedaj vprihodnje potrebna: prememba državnega zbora po novih volitvah, — za to ima domoljubje volilcev skrbeti, in pa prememba ministerstva, za to bo modrost cesarjeva skrbela. Gorjé Avstriji, če bi zopet v novi zbornici poslancev taki možje, kakor dosedanji, zvonec nosili, — ponavljale bi se vse tiste žalostne reči, ki jih trpeti moramo uže 10 let!

Mnogovrstne novice.

* *O zaslužkih v Bosni* nam je došlo sledeče zanimivo poročilo, katero, se ve da, brez poroštva za to, da bi bilo po vsem resnično, podamo svojim bralcem:

„Enemu stanu je zeló obrekovano zasedanje Bosne vendar veliko dobička prineslo, namreč voznikom. Leta in leta so pretekla, odkar niso toliko denarja zaslužili, in ne bo se zopet kmalu zato taka prilika našla. Posebno zadnji čas se velikanska vožnina plačuje. Da si voznik po 16—18 gold. na dan zasluži, je čisto navadno; al poroča se nam tudi, da se je nedavno celo krdelo iz Bosne vrnilo, katerih vsak voznik si je za dan in voz po 24 gold. zaslužil. Ti vozovi so za erarične stavbe z Broda v Sarajevo žeblje in železo prevažali; zanimivo bi bilo si dolgi zimski večer kratiti z računom, koliko stane tak v Sarajevo pripeljan žebelj. — Pa naj bo to tako ali tako, vozniki se smejajo in v trumah derejo v Brod si denarja nagrabit."

* *Ruskih judov je v Bosni vse polno*, ki odpirajo „šnopsbotike"; če se tej kupčiji ne pride kmalu v okom, se pokvari ubogo in bolj leno ljudstvo v Bosni popolno. Tako piše Graška liberalska „Tagespost". „Gratz. Volksblatt" pa „Tagespošto", zagrizeno sovražnico Rusov, dobro zavrača s to le opazko: „Naša misel

je pa ta, da ne samo ruskim, ampak tudi avstrijskim judom bi se morala ustaviti šnopsarija".

* *Število vseučiliščinih študentov v Zagrebu* je letos više kakor vsa prejšnja leta in znaša skupaj 355, med katerimi je bogoslovcev 52, pravoslovcev 244, modroslovcev 59.

Naši dopisi.

Iz slav. Broda 4. sveč. J. R. — Ker vem, da naši ljudje tudi o vožnji in voznikih tù na turški meji radi kaj zvedó, naj jim povem, da sem od vseh svetih s pet pari prav lepih kónj tukaj, pa veliko trpljenja prestal ta čas. S prvega nisem mogel štale dobiti; samo za streho čez konje sem moral vsak dan 3 gold. plačati, 28 dni sem pa plačal od majhne in tako tesne štale, da še konji niso imeli prostora ležati, vsak dan po 8 gold., za 28 dni 224 gold. Ob novem letu sem se selil v svojo štalo, ki sem jo postavil na tako imenovanemu „Zverincu" med mestom in novim kolodvorom, pri cesti prav na lepem kraju; zraven imam sobe za stanovanje ljudí in pa kovačnico na tri ognje. To me je stalo čez 3000 gold. Pribita podkev veljá 1 gold. Voznikov je bilo na tavžente po cestah in v mestih. Ceste so bile od kraja zrezane in tako zvožene, da vsak voznik pri praznem ali polnem vozu je na vozu sedeti moral; zraven konj iti mu ni bilo mogoče zavoljo strašanskega blata. Trda zima je voznike odpravila, vendar veliko jih je posilenih ostalo, ki so noč in dan pod prostim nebom. Konjem, ki do kolen stojijo v blatu, so primrznile včasih noge k zemlji tako, da so jih s krampom morali odkopati. — Ker vsak dan peljá čez 150 voznikov iz Broda v Sarajevo in v druge Bosenske kraje, se lahko misli, koliko mraza pretrpé. Tudi 6 Rusov je blagá naložilo in so bili že čez Savo v turškem Brodu, al po pismu iz Ruskega so blagó v Brodu z vozov zmetali, in brez odloga se domú podali. Prepovedana jim je bila vožnja. Jaz v Bosno še nisem vozil, in ostanem raji v Brodu, pa za trdno upam, da bom za svoje stroške in skrb že tukaj dobro povračilo dobil.

V Gorici 9. febr. — Ustanovili so v našem mestu novo dobrotno društvo imenovano po sv. Vincenciju Pavlanskem. Namen temu društvu je, pospeševati pobožnost in nravnost v ubozih družinah ter podpirati jih materialno. Začetnik te družbe, g. baron Bresciani, je umrl preteklo jesen; njena pravila so zdaj vladno potrjena. — Pretekli petek, 7. t. m., je bila v prvostolni cerkvi — črno opravljeni — slovesna maša za rajncega Pija IX., katere se je mnogo gospode udeležilo; njej na čelu francoski dvor. Maševal je preč. gosp. prošt baron Codelli. — Tukajšnji dež. šolski svèt je dobil na Parižki razstavi zlato medaljo za razne razstavljene reči, med katerimi se odlikuje zemljevid naše domače dežele, ki ga je izdelal nadučitelj gosp. Pik. — Mnogo neumnega je kvasil te dni „L' Isonzo" zastran tistega ministerskega razpisa od lanskega meseca julija, vsled katerega nista deželna jezika več obligatna v srednjih šolah. Trdil je, da je ministerstvo ta razpis preklicalo. Resnico je menda zadela „Soča". Ministerstvo je na dotično vprašanje odgovorilo, da red v maternem jeziku pri klasifikaciji veljá. (Nekateri so namreč mislili, da na pr. slab red iz tega predmeta nič ne storí, da le ima učenec v druzih predmetih dobre redove). — Nulla dies sine linea; vsak dan se človek kaj navadi. Včeraj, na pr. sem slišal prvikrat ta-le lepi domači pogovor: „Čast in hvala sta se po blatu metala: čast je ušla na hrast, hvala je v blatu ostala". Danes pa me je nekdo naučil, kako mi je storiti, kedar bom kandidat za — turški državni zbor. — Eden najodličniših duhovnikov naše nadškofije se je častni službi odpovedal in stpil v Rimu v neki mniški red. Ta novica je vzročila veliko senzacijo med nami.

Iz Tuhinjske doline 3. sveč. (*Lan — druga letina — Bosna — in pa vratna bolezin*) Da vstrežem sl. kmetijski družbi, naj tudi jez povem, kako se je lanska in predlanska setev ruskega lanu obnesla. Leta 1877. je dobro obrodil, predivo bilo je lepo, semena pa komaj toliko, kolikor se ga je vsejalo. Lani ga je komaj polovica ozelenela, pa še tega je le ena tretjina odrastla, vse drugo pa je pri tleh ostalo, dasiravno se mu je tako postreglo, kakor prejšnja leta, pozneje se je še precej dobro obnesel; predivo je bilo lepo, semena pa malo. Ne vem, ali je bilo seme napačno, ali ni pri nas zemlja za-nj ugodna. *) — Kar se lanske letine pri nas tiče, bila je srednja; jesen in zima ste se nam prav slabo obnesle, kajti mnogim gospodarjem gre prav hudo za steljo, nekateri še listja ne morejo dobiti. — Prešičev so naši kmetje veliko odebelili, pa imajo prav nizko ceno, po 16—17 krajc. stari funt. Tudi pšenica in oves sta dober kup, druzega žita pa naši kmetje celó nič ne prodajajo. Semenske detelje nobeden noče kupiti. — Ker denarja silno pomanjkuje, je tudi iz našega kraja šlo veliko ljudí v Bosno, da bi si kaj prislužili in s tem davke poplačali, pa svojo družino preživili. — Tudi v našem kraji imamo tisto hudo vratno kužno bolezin, po kateri posebno otroci mrjó. Podbregar.

Iz Kostanjevice. — 15. dne januarija smo imeli novo volitev v občinski zastop, pri kateri so bili izvoljeni: za župana Janez Kuntarič, posestnik, za svetovalce pa Anton Straus, France Marenčič, Janez Kalin in Janez Bučar, vsi iz Kostanjevice.

Iz Ribnice. — Pri volitvi občinskega starešinstva 10. dne januarija so bili izvoljeni za župana Janez Kljun, posestnik in trgovec iz Ribnice, za svetovalce pa: Anton Arko iz Ribnice, Janez Zadnik iz Podstene, Anton Perjatelj, France Pucelj in Anton Pogorelc, vsi iz Goriške vasi.

Iz Bizovika 11. sveč. — V čitalnici naši smo v nedeljo imeli prav lepo veselico, ki je veljala najbolj našemu slavnemu udu gosp. dr. Jan. Bleiweisu. Vmestili smo namreč njegovo od podobarja Zajca narejeno podobo čitalnični dvorani, kamor jo je nesel njegov iskren prijatelj A. J. — Ko je bila podoba na svojem mestu, je Janez Babnik ga slavil v navdušenem govoru, naštevši zasluge in lastnosti prvega boritelja za pravice našega naroda. Konec govora pa: „Večni Bog naj nam ohrani še mnogo mnogo let našega očeta!" je bil z gromovitimi živio klici sprejet. Potem je pristopila mlada deklica — Marija Brajerjeva — in s krasnim lavorovim vencem ovenčala podobo, rodoljubna Bizoviška dekleta pa so zapela „Naprej zastave Slave". Po tej slovesnosti je na korist čitalničin bila tombola, potem pa godba, pri kateri se je mladi svet ves vesel sukal, stareje kostí pa pri kozarčku vinca zadovoljno gledale pošteno veselje.

Iz Ljubljane. — Visokospoštovani vitez Schneid, dvorni tajnik v pisarnici cesarjevi in posestnik grajšine Zapriške pri Kamniku, katerega je družba kmetijska za svojega dejanskega uda izvolila, je centralnemu odboru poslal 5 cekinov s željo, naj odbor razpiše kakošno kmetijsko, naši deželi koristno vprašanje; kdor na to vprašanje najbolji odgovor dá in to v slovenskem jeziku, da ne bode „Novicam" še le treba

---

*) Brž ko ne ni seme v vseh sodčekih enako bilo. Vred.

prestave, dobí darilo onih 5 cekinov. Izvolitev primernega vprašanja in vse drugo prepušča blagodušni vitez Schneid, ki je zdaj po posestvu tudi naš deželan, centralnemu odboru družbe kmetijske.

— (*Iz seje deželnega odbora dne 7. t. m.*) Deželne štipendije po 60 gld. za učence živinozdravniške in podkovijske šole v Ljubljani je deželni odbor podelil Andreju Rovan-u iz Cela, Janezu Lesar-ju iz Ribnice in Francu Mrvi iz Vač; — zarad oddaje vincarske službe na deželni vino- in sadjerejski šoli na Slapu se je podaljšal čas za prošnjike do 2. marcija in se razpis razglasi tudi v časnikih „Soča“ in „Edinost“; občini Polhovograški se dovoli 16% priklade na direktne davke za cestne potrebe; — občini Stari trg v črnomeljskem okraji pa 50% priklada na direktne davke za zidanje župnikovega poslopja; — kupčijski zbornici kranjski se dovoli 100 for. iz deželnega zaklada za nakup modelov iz pariške svetovne razstave; — prošnja filharmoničnega društva za brezplačno porabo redutne dvorane za koncerte se ni vslišala, druga prošnja tega društva za deželno podporo za filharmonično glasbeno šolo se bode pa izročila prihodnjemu deželnemu zboru s proračunom deželnega zaklada za prihodnje leto; — razposojilo 12000 gld. iz Jan. Kalister-ovega premoženja za občinske podpore se razpiše; — dopis deželne vlade, da se stroški za shode (konference) ljudskih učiteljev ne prevzemó na državni zaklad, vzel se je na znanje; — deželnemu šolskemu svetu se odgovori, da naj se učiteljska služba na ljudski šoli v Dvoru (pri Žužemberku) zarad definitivne oddaje razpiše; — predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta za definitivno oddajo učiteljske službe v Velikem Gabru Jožefu Zajc-u se pritrdi.

— Deželni odbor je revnim družinam reservistov, kateri so v vojaški službi v Bosni in Hercegovini, 6. mesečno podporo v znesku 546 gold. 50 sold. iz v ta namen nabranih denarjev naukazal.

— (*Vincarska služba na Slapu.*) Da bi se več sposobnih kompetentov za službo vincarja na deželni vino- in sadjerejski šoli na Slapu z letno plačo 300 gold. in z naturalnim staaovališčem oglasilo, je deželni odbor čas za vlaganje prošinj do 2. marcija t. l. podaljšal s to prenaredbo razpisa od 19. decembra l. l., da se za to službo zahteva znanje samo slovenskega jezika v govoru in pisanji.

— Na tukajšni Stremajerjevi „nemški“ realki je dobil Nemec dr. Binder profesuro.

— Šolskemu nadzorniku gosp. Šolarju, ki se je v nedeljo jako ljubeznjivo poslovil od učiteljskih zborov tukajšnje gimnazije in realke, so gimnazijsti hoteli napraviti bakljado v znamenje velikega spoštovanja; al na željo gospoda nadzornika so ovacijo opustili.

— Matice „občni zbor“ bode 12. marcija. Tako je bilo sklenjeno v poslednji seji Matičinega odbora 5. dne t. m. Prihodnjič prinesó „Novice“ zapisnik te seje.

— (*Katoliško društvo*) napravi v svojih prostorih v dr. Ahačičevi hiši št. 13 na starem trgu 16. dne t. m. veliko tombolo. — Začetek ob pol šestih zvečer.

— Da naši bratje na Českem čislajo tudi slovensko pesem, vidimo iz došlega nam programa „besede“, ki jo pevsko društvo „Lipa“ v Lipniku napravi 9. marcija, in v katerem se s slovenskim in českim tekstom nahaja lepa Riharjeva pesem „Žalosten glas zvonov“.

— Gosp. Fr. Goršiču na čast objavlja „Cerkveni Glasb.“ v zadnjem listu, kako lepo se mu je zopet posrečilo popraviti orglje Cecilijanske orgljarske šole, ki jih je skazil mož, ki se domišljuje velikega orgljarskega mojstra. „Cerkv. Glasb.“ tedaj po pravici obrača pozornost cerkvenih oblastnij na domoljubnega g. Goršiča.

— Radosten nam je došel glas, da so slovenski vseučiliščniki na Dunaji ustanovili „slovensko literarno društvo“, ki hoče delati na povzdigo slovenskega slovstva. Na čelu mlademu društvu stojí gosp. Anton Trstenjak, podpredsednik mu je g. Jos. Hubad, tajnika sta mu gosp. Podgornik in Štrekelj, zraven njih pa še odborniki gospodje Hostnik, Šubic in Suhač.

— (*V današnjem „Oglasniku“*) so natančni pogoji oddaje že zadnjič omenjenih mizarskih, ključarskih, steklarskih in barvarskih del za norišnico na Studencu.

— (*Potres.*) Ravnokar ¾ 3. ure popoldne čutili smo v Ljubljani precej hud, 4—6 sekund trajajoč potres. Gibanje prihajalo je od izhoda proti zahodu. Med podzemeljskim bobnenjem čutil se je dvakratni močan potis nakviško.

— (*V čitalnici*) je v nedeljo zopet mali ples, ki se je letos našim gospojam in gospodom močno priljubil; godel bode tudi ta večer gledališki kvintet. Opozorujemo pa še posebno na šaljivo pustno veselico s plesom na debeli četrtek (20. dne t. m.), za katero se po zgledu takih veselic v Pragu jako šaljivi program ravnokar razpošilja. Na to „debelo besedo“, kakor nam vabilo kaže, vabita „Njegova predpustna Visokost knez Kurent in Njena predpustna Debelost kneginja Donda“; program, katerega izvršiti hočeta s pripomočjo Satire in Humorja ter druzih vidnih in nevidnih duhov, obsega šaljive pesmi, strašno romantično igro v enem dejanji in 7 osobami, velikansko loterijo in ples. Vstopnina udom čitalničnim je prosta, neudje plačajo 1 ranjš ali 1 gold. Začetek ob 7½ uri. No, to bode šala za popokati!

— („*Brencelj*“ *štev.* 2.) je s svojo podobo naredil veliko senzacijo med učiteljicami in pripravnicami. Podoba kaže namreč zgorej učiteljico, dokler je še mlada; šola je še primerno mirna, otroci poslušajo, le v zadnji klopi je kak nagajivec. Vse drugače spodej. Tu je učiteljica stara samica, vsa grbasta, brez zob, v roki ima tobačnico, s katere noslja, okoli nje je več maček in psičkov, ki se med seboj in z otroci ravsajo — tako, da je vse pokonci. Misel in izpeljava podobe je dobra, času primerna, kaže nam zopet kos nove šole. — V drugem je tudi ta „Brencelj“ muhast in bodeč, kakor je njegova navada.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja 12. svečana. — Čakali smo in čakali, pa ničesa nismo pričakali. Novega ministerstva še ni. Grof Taaffe je prejel od cesarja nálog, naj sestavi novo ministerstvo. Grof se je veliko trudil, nagovarjal marsikaterega, tudi silil se mu je marsikdo, zato smo zadnje dni dobivali cele litanije imen ministerskih. Ni bilo tedaj dvombe, ko smo včeraj pisali uvodni članek današnjim „Novicam“, da se grofu Taaffe-u posreči sestaviti novo ministerstvo. Kar pa je včeraj nenadoma počil glas, da grof Taaffe nič ne opravši se je vrnil nazaj v Inspruk. Kaj pa zdaj? Bo li kdo drug dobil nálog, ki ga Taaffe ni izvršil? Bo li mrtvo Auerspergovo ministerstvo zopet iz groba ustalo? Ali se bode morebiti začasno ministerstvo uradnikov sestavilo? — Tako je ustavoverska stranka 10 let svojega gospodarstva v blato zavozila državni voz, da si po Taaffe-u na pomoč poklicani možje ne upajo, ga potegniti iz mlake!

— Zbornica gosposka je 6. dne t. m. v 5 — beri petih — minutah rešila berlinsko pogodbo, za katero je zbornica poslancev potrebovala 9 sej,

za vsako najmanj po 4 ure, — v katerih je govorilo 32 poslancev, in ki je zapravila prav za nič 30.000 gold., ki so jih poslanci za dnino potegnili. In vsega tega je zopet kriva ustavoverska klika. Zbornica gospôska je dala samo odsekovanemu poročevalcu govoriti in predlog je bil sprejet; vsaj je vedela, da se da predrugačiti več, kar so v Berlinu zbrane evropske vlade o Turčiji ukrenile. —

— „Zora“, tukajšnje srbsko akademično društvo, napravi 27. dne t. m. v dvoranah vrtnarskega društva „veliko besedo s plesom“, katere čisti dohodek je odločen blazemu namenu, v podporo namreč rodovini umrlega srbskega pesnika Gjara Jakšića.

— Koliko boste Avstrija in Ogerska letos morali denarja na posojilo vzeti? — Zdaj, ko je tudi ogerski finančni minister grof Szapary razložil denarni stan Magjarov, se more na gori stavljeno vprašanje precej zanesljiv odgovor dati. Po računu Szaparyevem bode primanjkava (deficit) letošnjega leta na Ogerskem znašala 17 milijonov gold., za stroške zasede Bosne in Hercegovine za leto 1878. potrebuje še 7 milijonov in 85.000 gld., za te stroške letos 10 milijonov in 36.000 gld., za poplačanje bonov drž. zaklada 76 milij. 5000 gold., skupaj tedaj 117 milijonov in 71.000 gold. Ogerski minister pa zna svoje račune — to je uže večkrat pokazal — tako kovati, da niso resnični, in zato mu „Pol. Frag.“ dokazujejo, da si bodo Ogri letos morali 141 milijonov gold. izposoditi. — Koliko pa Avstrija? Primanjkava leta 1879. bo znesla 48 milijonov in 3000 gold., za stroške zasede Bosne in Hercegovine za leto 1878. potrebuje še 17 milijonov in 2000 gold., za letošnje leto pa 20 milijonov, tedaj bode skupaj Avstrija si morala na posojilo vzeti 85 milijonov in 5000 gold. Po takem boste Avstrija in Ogerska skupaj morali 226 milijonov in 5000 gold. posojila iskati. — To pač je strašansk znesek, če pomislimo, da živimo v mirnih časih! Tako daleč sta nemčursko ustavoverstvo v Avstriji, na Ogerskem pa magjarsko gospodarstvo pritirala cesarstvo, v katerem uže toliko let gospoduje na eni strani Herbst s svojimi privrženci, na drugi pa Tisza s svojimi kalpaki, vsi drugi narodi pa so v kot potisneni.

— Tudi na Ogerskem stoji Tiszino ministerstvo na medlih nogah. Prav očitno se je videlo to v petek, ko je zbornica predlog vladni o 100 milijonih, ki jih ima Ogerska zopet na posodo vzeti, sprejela le z 185 glasovi proti 111, tedaj samo z majhno večino 14 glasov.

— Iz Levova se sliši, da se Gališki deželni zbor začne 18. aprila, in to zato uže spomladi ker julija ali avgusta meseca se pričnó nove volitve za državni zbor, oktobra mesca pa se ima začeti novi državni zbor.

Iz Zagreba. — Društvo sv. Jeronima v Zagrebu, enako slovenskemu društvu sv. Mohorja, je imelo 30. dne u. m. občni zbor, katerega je pričel predsednik g. kanonik Gajdek s krasnim ogovorom, v katerem se je izvrstno lepo spominjal, da delokrog društva bode obširneje, ker bratje naši v Bosni in Hercegovini bodo tudi potrebovali duševne hrane. Tajnik g. Pliverić je potem obširno poročal o delovanji društva v preteklem letu, katero šteje 4448 udov, društvena glavnica je koncem lanskega leta znašala 46.796 gold. 25 kr.

Ogersko. — Zoper silo, s katero nameravajo Magjari svoj jezik vpeljati, celó v ljudske šole vseh drugih narodov, Slovanov, Nemcev in Rumunov, ki bivajo na Ogerskem, so se kakor „Osten“ piše, vzdignili vsi škofje in uže vložili prošnjo presvitlemu cesarju, da smejo pred-nj na Dunaj priti in osebno mu poklonitи prošnjo, da odvrne silo, s katero Magjari nameravajo zatreti vse druge narode pod Ogrsko krono.

Angleška. — Molzna sistema angleška je naklonila jim zdaj vojsko z Zulujci na skrajnem koncu Afrike ob Kapu. Dne 27. u. m. so bili hudo potolčeni, Zulujci so jim pokončali vso četo čez 500 vojakov in 60 častnikov ter vzeli vse, kar je sabo imela, in to je bilo sila veliko streljiva in živeža. Governer zahteva nagle pomoči, da Zulujci ne bi vzeli glavnega mesta Natale.

S Črnogore. „Glas Črnogorca“, politični list na Cetinji, je začel zopet izhajati. Unidan je pisal v uvodnem članku obširneje, da Črnogora ni zadovoljna se sklepom berolinskega kongresa, kajti vsaka ped zemlje, ktero so junaški črnogorski sokoli pridobili, pomočena je bila z junaško krvjo, a vsled sklepa berolinskega odtrgali so jim mnogo pridobljene dežele. Al pogum ne zapušča Črnagorca nikdar, zatoraj se bodo vedeli o priliki hrabri sokoli za svojo zgubo odškodvati.

Bosna. Baron Schwarz dobil je od cesarja pravico, da sme železnice staviti iz Dalmacije v Hercegovino in Bosno. Tu pa tam so uže začeli meriti pa tudi delavci tje vreti, posebno iz Kranjskega in Goriškega, nedavno jih je 100 samo iz Tolmina odrinilo. Urica, magjaron in tudi posestnik v Slatini, bil je nekaj časa policijski načelnik v Mostaru. Sedaj je nekaj zakrivil, da ga je sodnija Zagrebška dala zapreti.

Iz Turčije. Mir med Rusijo in Turčijo je bil podpisan za trdno 8. t. m. Po njem odstopi Turčija Rusom v Aziji Batum in velik del Armenije do Erzeruma, razen tega plača vojnih stroškov 300 milijonov rubljev, pa povrne stroške za vse vojne vjetnike, kar jih je bilo v Rusiji. Ta pogodba se ima v 14 dneh v Petrogradu in Carigradu potrditi, potem pa se Ruske armade umaknejo nazaj — to se vé, če ne bo ustaja v Macedoniji te reči zopet kaj prekrižala. — Sklepa miru, po katerem bo konec skoro dveletni vojski, so veseli tudi Rusi in to po pravici, kajti koliko jih je stala ljudi in denarja! Čeravno niso dosegli vsega, kar so nameravali, smejo s svojim delom vendar-le zadovoljni biti. Turki pa, popolnoma izmolzeni, so tudi veseli, da pride mir vsaj za nekoliko časa.

— Med turško vlado in črnogorskim knezom je zdaj vse poravnano. Turške posadke so izpraznile trdnjave Podgorico, Spuž in Žabljak in tako imajo Črnogorci na albanski strani vse kar jim gre.

Iz Rusije. — Hrup o azijski kugi, ki je šel po Evropi kakor najhujši potres, zdaj pa se je uže izdatno polegel. Ruska vlada je pa tudi storila vse, kar se more storiti zoper tako pošast, da se — če ne že zaduši, vsaj omeji, ukazala je celó, da se imajo okužene vasi do tal požgati, prebivalci pa na vladne stroške drugam preseliti. A tega nikjer treba ni bilo, kuga je tako že popolnoma zginila.

Rešitev zastavice v zadnjem listu „Novic“.

Če odšteješ $9+8+7+6+5+4+3+2+1=45$
$1+2+3+4+5+6+7+8+9=45$
ostane ti $8+6+4+1+9+7+5+3+2=45$

Žitna cena

v Ljubljani 8. februarija 1879.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 6 fl. 50. — banaške 8 fl. 43. — turšice 4 fl. 60. — soršice 6 fl. 80. — rži 4 fl. 34. — jemena 5 fl. 63. — prosa 7 fl. 5. — ajde 4 fl. 50. — ovsa 3 fl. 60 kr. — Krompir 3 fl. 21 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.